

INNEHÅLL

INLEDNING

334 Med bra strategier kan ökningen brytas *Anders Blaxhult*

MEDICINSK KOMMENTAR

335 Klamydia vanlig orsak till miktionsbesvär *Lena Marions*

KLINIK OCH VETENSKAP

336 Gonorré ökar kraftigt
Christoph Martschin, Göran Bratt, Frida Hansdotter, Gustav Rydqvist, Lisbeth Henriksson, Anders Blaxhult

338 Färre unga Sverigefödda smittade med HIV *Anders Blaxhult, Malin Arneborn, Anna Törner*

341 Klamydia och genital mykoplasma: epidemiologi och risker
Carina Bjartling, Kenneth Persson

346 Klamydia ökade trefaldigt i Dalarna – hur kunde det ske?
Carin Anagrius, Britta Loré

350 Klamydiatest via nätet bra alternativ till prov på mottagning
Karin Stenqvist, Anna Lindqvist, Peter Almeron, Lars Jonsson, Rolf Lander

354 Tonårshjärnan, risk och sex
Åke Pålshammar

357 Nationell handlingsplan för klamydiaprevention
Torsten Berglund, Anders Tegnell, Ann-Britt Thörn, Viveca Urwitz

Omslagsföret: Colourbox

Kondomer.

GÄSTREDAKTÖR

ANDERS BLAXHULT (presentation, se artikel bredvid). Som gästredaktör har Anders Blaxhult bistått redaktionen med planering, granskning och artikelurval.

Läkartidningens teman ska förstärka det medicinska innehållet och ge en helhetsbild av aktuella medicinska områden. Nästa tema kommer i Läkartidningen nr 16 som utkommer den 21 april 2010. Temat då kommer att vara »Onkologiska läkemedel«.

MED BRA STRATEGIER KAN ÖKNINGEN BRYTAS

ANDERS BLAXHULT, docent, överläkare, Venhälsan, Södersjukhuset, Stockholm
anders.blaxhult@sodersjukhuset.se

I Sverige har vi under de senaste decennierna sett en minskning av många infektionssjukdomar. Undantag är framför allt infektioner orsakade av bakterier med nedsatt känslighet för antibiotika och sexuellt överförda infektioner.

Syfilis och gonorré, som i början på 1990-talet huvudsakligen förekom som importsmitta, har återigen fått inhemsk spridning. Utvecklingen av gonorré i Stockholm beskrivs av Christoph Martschin et al i detta temanummer.

Den stora ökningen av sexuellt överförda infektioner har emellertid skett för klamydia. Under 2008 rapporterades 42 000 fall i Sverige, varav närmare 90 procent fanns hos personer mellan 15 och 29 år. Utvecklingen har påverkats av en ny muterad stam (nvCT), som inte påvisades av test som byggde på molekylärbioologisk analys av en enstaka sekvens.

Under 2005 och 2006 skedde en spridning, som under en tid förblev oupptäckt. Asymtomatiska fall som annars hittades vid rutinprovtagning kunde sprida smitta vidare, och kontaktspårning kunde inte ske när »indexfall« inte hittades.

Med test som även diagnostiserar nvCT skedde 2007 en kraftig ökning av antalet upptäckta fall. Trots en viss återhämtning diagnostiseras fortfarande fler fall än innan nvCT uppträtt. De problem som mutationen medfört belyses i en artikel från Dalarna av Carin Anagrius och Britta Loré. Mutationen visar på vikten av att kontinuerligt utvärdera använda diagnostiska metoder.

Även om klamydiainfektionen ibland betraktas som en relativt oskyldig sjukdom, pekar Carina Bjartlings och Kenneth Perssons artikel på ett samband mellan klamydiainfektion och salpingit liksom andra inflammatoriska sjukdomar i underlivet.

Orsakerna till de senaste årens ökning av sexuellt överförda infektioner är sä-

kert flera. Provtagningstekniker har förbättrats, och provtagning i vissa riskutsatta grupper kan ha ökat.

Den stora förändringen ligger dock på beteendepланet. Den massiva informationen om risker för sexuellt överförda infektioner när HIV-epidemin blev synlig på 1980-talet avtog i slutet på 1990-talet när HIV/aids genom effektiv behandling inte längre framstod som samma hot.

Varje år gör dock ca 100 000 tonåringar sin sexualdebut, och den sexualundervisning som getts under senare år har inte varit lika omfattande. Ändrade sexualvanor har underlättat överföring av sexuella infektioner, och kondomanvändningen har inte ökat i samma takt som antalet sexualpartner. Av artikeln från Smittskyddsinstitutet om spridningen av HIV i olika åldersgrupper (Anders Blaxhult et al) framgår att kunskap kan ge beteendeförändringar, som medför minskad spridning av sexuellt överförda infektioner.

Även om antalet som smittats som unga är färre bland personer födda på 1970- och 1980-talen än i tidigare årskullar, fortsätter smittöverföringen. Det återstår att se om de som är födda på 1990-talet har fått samma förutsättningar för att skydda sig mot HIV. Strategier utvecklas nu av Socialstyrelsen för att nå fram med preventiva budskap, vilket beskrivs av Viveca Urwitz et al.

Ungdomar bearbetar dock information på annat sätt än vuxna, vilket framgår av Åke Pålshammars artikel. Detta måste beaktas när man vill påverka ungdomars beteende.

Det behövs också nya sätt att nå ungdomar, tex klamydiatestning via nätet, vilket beskrivs av Karin Stenqvist et al.

Det är viktigt att intensifiera arbetet med att förhindra sexuellt överförda infektioner. Lättillgänglig testning, behandling och kontaktspårning kompletterar förebyggande arbete. Den nationella handlingsplanen har nu möjlighet att skapa en samordnad strategi för att vända utvecklingen. ■